

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Masalah

Dina kahirupan sastra Sunda, karya sastra mangrupa wangun atawa hasil tina ekspresi jalma nu diébréhkeun ngaliwatan wangun tulisan. Dina wangun tulisan karya sastra téh salah sahijina genre novél. Asupna novél kana sastra Sunda téh mangrupa pangaruh sastra barat. Novél anu munggaran dina sastra Sunda nyaéta *Baruang ka nu Ngarora* karangan Daéng Kanduruan Ardiwinata. Salian ti éta, loba kénéh para pangarang nu medalkeun novélna, novél nu eusina aya nu kainspirasian ku kaayaan kulawarga, ku kaayaan sosial jeung ogé ku kaayaan budaya. Saperti dina novél *Nala* karya Darpan nyaritakeun kaayaan sosial dina kahirupan sapopoé di lingkungan masyarakat Sunda. Dina éta novél judul *Nala* téh mangrupa ngaran budak SD nu kalakuanna siga tomboy hirup jeung indung nu *single parent*. Indungna ngan saukur dagang kueh keur nyanghirupan manéhna jeung budakna. Dina ieu novél téh teu nyaritakeun kamana bapana jeung ogé Nala teu apal pisan bapana téh nu mana.

Sacara etimologis sastra téh asal kécapna tina kécap Sangsekerta, *sas* jeung *stra*. *Sas* téh akar kécap tina kécap runduyan nu hartina ngarahkeun; ngajardeun; ngawulangkeun; mere pituduh atawa paréntah; instruksi. *Tra* téh mangrupa kécap ahiran nu biasana nuduhkeun alat; pakakas; sarana (*device*). Jadi upama dihijkeun jadi ‘sastra’ nu hartina pakakas pikeun miwulang; buku pituduh; buku instruksi atawa buku pangajaran (Isnendés, 2010a, kc.1).

Tokoh utama dina novél *Nala*, nyaéta *Nala*. Budak awéwé nu tomboy, nu leuwih resep ulin dina lingkungan sabudeureunna. Tokoh *Nala* teu sagemblengna miboga paripolah anu hadé. Sakapeung mah *Nala* téh sok babari ambek, pundung, jeung ogé sok wanian ka saluhureun. Kajadian saperti kitu téh loba faktor nu mangaruhanna. Upamana waé, kapangaruhan tina tongtonan televisi saperti acara nu teu saluyu jeung nu sakuduna ditonton, kapangaruhan ku batur ulinna, kapangaruhan ku sabudeureunna.

Kaayaan nu kitu téh butuh panitén husus tina sakabéh élémén masarakat. Lain wungkul tugas jeung tanggung jawab ti pihak kulawarga minangka lingkungan

anu méré pangaruh gedé dina kahirupan budak, tapi kudu aya unsur masarakat nu séjénna. Sakuduna ogé ti guru-guru di sakola salaku kolot nu aya dilingkungan sakola, masarakat sabudeureunna.

Dina widang atikan, salahsahiji solusi nu bisa dilarapkeun téh nya éta ngawanohkeun bacaan sastra nu hadé pikeun barudak sakola. Tina buku nu dibacana, dipiharep barudak bisa nyokot ajén-inajén tina hiji carita. Dina karya sastra mibanda ajén-inajén anu bisa dicokot ku pamacana.

Nilik kana wangunna, karya sastra téh dibagi kana tilu golongan, nya éta: prosa, puisi jeung drama. Dumasar warna karanganna, nurutkeun Iskandarwassid (2003, kc.139) prosa téh ngurung dongéng, sketsa, carita pondok, roman atawa novél. Novél téh mangrupa karangan wangun prosa anu sipatna rékaan naratif ngeunteung kana kanyataan sapopoé, nyaritakeun kajadian nu sambung-sinambung, sarta bisa ngagambarkeun maksud jeung tujuan pangarangna. Novél ogé tangtu miboga struktur atawa komponén-komponén anu ngawangunna, nu bakal ngajadikeun hiji ma'na. Komponén-komponén nu aya dijerona téh di antarana téma, galur, tokoh, jeung latar.

Novél mangrupa salah sahiji karya sastra nu ngagambarkan rupa-rupa hal nu aya dina pikiran, data-data, pangalamanna sorangan atawa informasi ti jalma lian. Ngaliwatan tokoh-tokoh jeung rupa-rupa hal nu digambarkeun téh ngupayakeun sangkan nu maca mampuh nyangking ajén-ajén dina hiji karya jeung bisa ngalarapkeun ajén nu hadé dina kahirupan sapopoé.

Dina novél tangtuna waé aya ajén-inajén nu mindeng kapanggih dina ajén-ajén kahirupan nu perlu dilarapkeun ti leuleutik di lingkungan kulawarga, nu fungsina pikeun cécékelan pikeun kahirupan manusa. Salah sahijina nya éta ajén moral nu nyoko kana hadé goréngna manusa. Ajén moral nu aya dina diri budak, tangtungna waé miboga tahap kamekaranna. Nurutkeun Makmun, Abin Syamsudin (2007, kc.80) yén kamekaran jiwa moral budak téh disawang tina kamekaran perceptual, kamekaran kontrol jeung dikawasana unsur motorik, kamekaran pola-pola kaparigelan mental-fisik, kamekaran pangaweruh bahasan jeung mikir.

Salian ti lingkungan kulawarga, di lingkungan nu sifatna formal ogé nya éta di sakola kudu diajarkeun, ku sabab dina kahirupan sapopoé manusa moal bisa

leupas dina moral. Ajén inajén moral mangrupa timbangan nu dipaké di masarakat dina ngukur segi hadé jeung goréngna pasipatan hiji jalma. Saéstuna moral téh lain ukur dipikawanoh, tapi kudu dilarapkeun dina kahirupan sapopoé, nu hartina kudu nerapkeun moral nu hadé jeung ngajauhan moral nu goréng.

Kiwari, sawangan masarakat kana moral téh geus robah, hususna sawangan para siswa di sakola. Contona di kalangan siswa SMP dina waktu PPL (sasih Februari-Mei, 2018), siswa teu bisa ngabedakeun kasopanan ka guru jeung ka saluhureun dina pergaulan disakolana, padahal sakuduna siswa téh bisa ngabedakeun hal éta.

Ningali kaayaan saperti kitu, katiten yén laku para siswa geus ngalaman parobahan padahal upama loba maca karya sastra, maranéhna bakal diajar kana éta karya. Parobahan-parobahan laku siswa téh dianggap tina akibat kurangna maca karya sastra nu ngandung ajén atikan moral.

Dipatalikeun jeung bahan pangajaran maca nu hartina yén maca téh salasahiji kaparigelan basa anu mangrupa prosés anu dilakukeun pikeun nyangkem eusi atawa makna anu aya dina bacaan, bisa dijadikeun kagiatan nu bisa neuleuman salah sahiji karya sastra.

Ku kituna, novél *Nala* dianggap hiji alternatif pikeun bahan ajar maca novél di SMP. Ieu pangajaran novél téh saluyu jeung Kompeténsi Inti (KI) sarta Kompeténsi Dasar (KD) dina kurikulum 2013 révisi 2017 di SMP kelas IX anu kaunggel dina kompeténsi Dasar 3.3 *mengidentifikasi unsur intrinsik ringkas novel remaja dengan memperhatikan struktur teks dan aspek kebahasaan yang benar dan sesuai konteks*. Dipiharep tina ieu novél bisa leuwih wanoh kana novél-novél Sunda sarta bisa ngajén jeung ngaaprésiasi kana eusi novélna.

Panalungtikan-panalungtikan ngeunaan ngeunaan ajén moral téh kungsi dilakukeun. Ku Jajat Jatirasa taun 2011 “Analisis Ajén Moral dina Novél *Payung Butur* karya Akhmad Bakri” panalungtikan ku Erna Rohimah taun 2013 “Ajén Moral dina Struktur Carita Dongéng Manglé Alit taun 2012 pikeun Bahan Pangajaran Maca di SMP” panalungtikan ku Alfinda Herdayanti taun 2017 “Analisis Struktural jeung Moral dina Novél *Prabu Wangisutah* karya Yoséph Iskandar pikeun Bahan Pangajaran Maca Novél di SMA” jeung “Ulikan Struktural jeung Ajén Moral dina Novél *Anjar Lawan Raja Bangsat* karya

Achmad Rustandi pikeun Bahan Pangajaran Aprésiasi Sastra di kelas XI SMA” ku Erik Eriansyah taun 2017.

Bédana ieu panalungtikan jeung panalungtikan sameméhna nya éta dina objékna. Ieu panalungtikan ngagunakeun novél *Nala* karya Darpan pikeun objék panalungtikanna. Ku kituna, ieu panalungtikan téh dibéré judul “Novél *Nala* karya Darpan pikeun Pangajaran Maca Novel di SMP (Ulikan Struktural jeung Ajén Moral).”

1.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang anu geus dipedar di luhur, masalah dina ieu panalungtikan bisa dirumuskeun saperti ieu.

- 1) Kumaha struktur carita novél *Nala* karya Darpan?
- 2) Ajén moral naon baé nu nyangkaruk dina novél *Nala* karya Darpan?
- 3) Kumaha larapna hasil panalungtikan novél *Nala* pikeun pangajaran maca di SMP?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Tujuan dina ieu panalungtikan kabagi jadi dua nya éta tujuan umum jeung tujuan husus. Ieu di handap baris dipedar tujuan umum jeung tujuan husus tina ieu panalungtikan.

1.3.1 Tujuan Umum

Ieu panalungtikan téh miboga tujuan umum nya éta pikeun nganalisis jeung ngadéskripsiun aspek moral nu nyangkaruk dina novél *Nala* karya Darpan sangkan aspek moral anu aya dina ieu novél téh bisa dijadikeun conto keur urang sadayana, hususna pikeun ngawanohkeun ka siswa dina pangajaran di sakola SMP.

1.3.2 Tujuan Husus

Sacara husus ieu panalungtikan téh miboga tujuan nya éta pikeun mikanyaho:

- 1) Struktur carita nu ngawengku struktur novél *Nala* karya Darpan;
- 2) Aspek moral nu nyangkaruk dina novél *Nala* karya Darpan;
- 3) Larapan hasil panalungtikan pikeun bahan pangajaran maca novél di SMP.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Ieu panalungtikan miboga mangpaat anu dibagi jadi opat bagian, nya éta mangpaat teoritis, mangpaat kawijakan, mangpaat praktis, jeung mangpaat isu jeung aksi sosial.

1.4.1.1 Mangpaat Tina Segi Tioritis

Ieu panalungtikan dipiharep bisa nambahana jeung ngeuyeuban pangawérüh jeung pamahaman ajén moral sarta bisa méré pangdeudeul dina maham jeung ngapréssiasi karya sastra hususna novél.

1.4.1.2 Mangpaat Tina Segi Kawijakan

Mangpaat kawijakan dina ieu panalungtikan nya éta dipiharep bisa ngajadikeun pamaréntah méré tinimbangan Pamaréntah Daerah sangkan merhatikeun karya sastra Sunda hususna novél sangkan karya sastra Sunda nu aya téh teu leungit, sarta bisa dijadikeun salah sahiji bahan pangajaran maca.

1.4.1.3 Mangpaat Tina Segi Praktis

Mangpaat tina segi praktis, ieu panalungtikan dipiharep bisa guna pikeun:

- 1) Guru, ieu panalungtikan téh dipiharep bisa jadi bahan pangajaran maca novél di SMP.
- 2) Siswa, ieu panalungtikan dipiharep bisa ngajembaran pangaweruh sarta pamahaman ngeunaan ajén moral dina karya sastra hususna novél.
- 3) Masyarakat umum, ieu panalungtikan bisa nambahana pangaweruh dina widang sastra anu satulunya bisa dilarapkeun dina kahirupan sapopoé.
- 4) Nu nulis, ieu panalungtikan dipiharep bisa nambahana pangaweruh dina widang paélmuanana.

1.4.1.4 Mangpaat Tina Aksi jeung Isu Sosial

Ieu panalungtikan bisa dijadikeun alat pikeun nambahana élmu pangawérüh masarakat, nu utamana ngeunaan ajén moral dina salah sahiji karya sastra nya éta novél nu bisa dijadikeun patokan manusa dina kahirupan sapopoé.

1.5 Raraga tulisan

BAB I Bubuka, eusina ngeunaan kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung raraga tulisan.

BAB II Tatapan Tiori, eusina ngeunaan tiori-tiori anu aya dina ieu panalungtikan. Dina ieu bab dipedar leuwih jero ngeunaan struktur carita, ajén moral, novél, bahan pangajaran maca, panalungtikan saméméhna jeung raraga mikir.

BAB III Métode Panalungtikan, eusina ngabahas ngeunaan métode panalungtikan anu dipaké dina ieu panalungtikan. Dina ieu bab dipedar ngeunaan desain panalungtikan, sumber data, instrumén panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, sarta téhnik ngolah data.

BAB 1V Hasil jeung Pedaran, dina ieu bab dipedar sagembléngna hasil tina panalungtikan nu dilaksanakeun.

BAB V Kacindekan jeung Rékomendasi, eusina mangrupa kacindekan tina hasil skripsi, nya éta kacindekan tina sakabéh pedaran. Salian ti éta, aya saran nu ditepikeun keur nu maca sangkan panalungtikan ka hareupna leuwih hadé.